

Kozák András

Mit jelent nekünk a magyar nyelv ünnepe?

Kedves Olvasók, tisztelt Szerkesztőség!

„Meleg szeretettel függj a hon nyelvén! – mert haza, nemzet és nyelv, három egymástól válhatatlan dolog; s ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog. Tiszteld s tanuld más mívelt népek nyelvét is, s főképp ama kettőt, melyen Plutarch a nemzetek két legnagyobbikának hőseit rajzoló, s Tacitus a római zsarnok tetteit a történet évkönyveibe való színekkel nyomá be; de soha ne feledd, miképpen idegen nyelveket tudni szép, a hazait pedig tehetségig mívelni kötelesség” (Kölcsey 1975: 124).

A magyar nyelv napja, nemzeti kultúránk legfiatalabb ünnepe előtti tisztelgésünk alkalmából aligha találhatnánk méltóbb szavakat a fenti, Kölcsey Ferenc unokaöccséhez, Kölcsey Kálmánhoz írott erkölcsi intelmekkből vett idézetnél.

2011. szeptember 26-án a Magyar Köztársaság Országgyűlése – az Anyanyelvpolók Szövetségének javaslatára – november 13-át a magyar nyelv napjává nyilvánította. A magyar törvényhozás testülete ezáltal teremtett lehetőséget arra, hogy ezen a napon a közfigyelem hivatalosan is a szellemi-kulturális örökségünk és nemzeti identitásunk alapját jelentő magyar nyelvre irányuljon. November 13. az anyanyelvünket államnyelvvé tevő 1844. évi II. törvénycikk elfogadásának időpontja, amely az állami és a hivatalos ügyek elintézésében, valamint a magyar iskolákban használandó tanítási nyelvként a magyar nyelvet határozta meg. Nagy lendületet adott ez a független, magyar nemzetté válás útján, és lelkesítőleg hatott a reformkori haladó politikai erők és a nemzet fejlődéséért törekvő hazafiak, a költészet fegyverével küzdő irodalmárok számára. Ehhez a naphoz azonban időben közelebbi esemény is kapcsolódik: 2008. november 13-án nyitotta meg kapuit Széphalmon a Magyar Nyelv Múzeuma, amelynek küldetése az anyanyelvi kultúra közvetítése, a magyar nyelv történeti útjának, a nyelvtudomány eredményeinek, a nyelvek és a nyelvváltozatok egymásra hatásának bemutatása, saját és más közgyűjtemények anyagaira alapozva állandó és időszakos kiállítások, kutatások, közművelődési lehetőségek révén.

Mit is jelent nekünk a magyar nyelv? Létezésünk legfontosabb pillérét, szilárd alapot, amely emberségünk, családunk, népünk, kultúránk hordozója; mindent, ami magyarrá tesz minket. A magyar nyelv révén él a nemzet múlt, jelen, jövő síkjain.

A magyar nyelv anyanyelvünk: elválaszthatatlan és nélkülözhetetlen része mindennapjainknak. Magyarul közöljük mondandónkat, magyarul értjük meg egymást, életünkben először magyarul szólalunk meg, magyarul kérünk, magyarul örülünk, magyarul szomorkodunk. Édesanyánk magyar nyelven tanít minket, magyarul tanulunk az iskolában. A magyar nyelv biztos tudásának birtokában sajátítjuk el az idegen nyelveket. Magyarul döntünk országunk sorsáról: Magyarország állampolgáraiként magyarul szavazunk. Magyarul beszélünk, írunk a hivatalos ügyeink intézésekor. Magyarul álmodunk, magyarul szeretünk, magyarul vágyakozunk. Kosztolányi Dezső szavaival élve életünk legnagyobb eseménye a magyar nyelven való beszéd, írás, gondolkodás.

Anyanyelvünk méltán szép jelzője az *édes*, ez nyelvi kifejezőképességünk árnyaltságán túl jól mutatja érzelmi viszonyunkat e páratlanul nagy kincsünkhöz. Édes anyanyelvünket ünnepeljük ma. Azt az „édes” nyelvet, amelynek az értelme a régi magyar nyelv szerint az igazit, a valódit, tehát nem a hamisat, nem a romlottat jelentette. „Én édes szerelmetes uramnak” szólította a feleség a férjét, „édes asszonyanyámnak” nevezte anyját a gyermek, a testvérek pedig „édes eggyek” voltak még a XIX. században is. Ezért lett az édesanya is

„édes”, mert az igazit értették rajta, így nyelvünk is ezért kapta az *édes* jelzőt, mert féltett, egyetlen kincsünk a nyelvünk, amelyért tenni is kell.

Hogyan és mit kell ma tenni a nyelvért? Tanulni és ápolni. Igyekezni a szép, érthető, kifejező, tartalmas beszédre, írásban a helyesírási szabályok betartására. A helyzetnek megfelelően megnyilatkozni. Mellőzni a felesleges idegen szavak használatát. Ügyelni közölnivalóink tartalmi és formai igényességére, amelybe nemcsak az tartozik bele, hogy értelmes mondatokban beszélünk, hanem az is, hogy technikailag is szépen formáljuk szavainkat: nyitott szájjal, hangosan, minden szótagot kiejtve, hanglejtésünkre is figyelve beszélünk. Sokat olvasni igényes magyar irodalmi műveket, mert egy szép vers, egy jó elbeszélés magyarul is tanít, bővíti szókincsünket, kifejezőképességünket.

A nyelv létezése, épsége a nemzet fennmaradásának, fejlődésének fontos záloga. Ápolásán túl fejlesztése ezért minden magyar közös ügye. Nem véletlen az sem, hogy a nemzetállamiság fogalma szorosán összefonódik a nyelvközpontú nemzetfogalommal, a kultúraközpontú nyelvműveléssel, nyelvújítással. Olvassuk el erről Balázs Géza nyelvész, nyelvművelő gondolatait: „A nyelvújítás eredménye az is, hogy a magyar nemzetfogalom elég határozottan nyelvközpontú (pl. »Nyelvében él a nemzet«). Ezért a nyelvi kérdések a legtöbb művelődési mozgalomban szerepet kapnak. Ma már négy (!) nyelvújításról is szokás beszélni. A Kazinczyék művelte klasszikus nyelvújítás (kb. 1772–1872) után beszélhetünk a Nyugat stílusújításáról (ez is egyfajta nyelvújítás pl. Szathmári István szerint), Kosztolányi nyelvművelő mozgalmáról s az annak az áramába kapcsolódó sportnyelvújításról, valamint korunk „digitális vagy informatikai nyelvújításáról”. Természetesen a nyelvújítások számának növelése helyett elegendő lenne arról beszélni, hogy egy modern, modernizálódó társadalom folyamatos nyelvteremtésben, nyelvgazdagításban – ha úgy tetszik – nyelvújításban érdekelt, s ez hol spontán, hol tudatosan tervezett módon folyik. (Fábián Pál is folyamatos nyelvújításról beszélt.) Vagyis a nyelvújítás folyamatos tevékenység, egyszersmind a nyelvikultúra-ápolás egyik kitüntetett területe” (Balázs 2009).

Tisztelettel:

Budapest, 2011. október 25.

Kozák András
magyartanár

Irodalom

Kölcsey Ferenc 1975. *Parainesis Kölcsey Kálmánhoz*. In: *Kölcsey Ferenc válogatott művei*. Szépirodalmi Könyvkiadó. Budapest.

Balázs Géza 2009. *Kazinczy üzenete – Gondolatok a magyar nyelv évéhez*.
<http://www.e-nyelv.hu/2009-06-15/balazs-geza-kazinczy-uzenete-gondolatok-a-magyar-nyelv-evehez/>
(2011. október 25.)

Kozák, András: What does the national day of Hungarian language mean to us?

Az írás szerzőjéről

Kozák András
Óbudai Nagy László Általános Iskola, Budapest, Magyarország
kozand[kukac]t-online.hu